

**MINORISERING:
DE SOCIALE CONSTRUCTIE
VAN 'ETNISCHE MINDERHEDEN'**

JAN RATH

Sua Amsterdam

c Jan Rath/Uitgeverij Sua 1991
Omslag: Huug Schipper, Studio Tint, Den Haag
Drukwerk: SSN, Nijmegen

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Rath, Jan

Minorisering: de sociale constructie van 'etnische minderheden' / Jan Rath. -
Amsterdam : Sua

Ook verschenen als proefschrift Utrecht, 1991. - Met lit. opg. - Met samenvatting in
het Engels.

ISBN 90-6222-223-4

NUGI 664/651

Trefw.: etnische minderheden.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm
or any other means, without written permission from the publisher.

Niets in deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door
middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voor-
afgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave werd mede mogelijk door financiële bijdragen van de J.E. Jurriaanse
Stichting en het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	7
1 INLEIDING	9
2 HET MINDERHEDENPARADIGMA	23
2.1 Gebrekkige theoretische vooruitgang	23
2.2 De eenzijdige voorkeur voor het minderheden- paradigma	30
2.3 Het onderzoek naar de machtsvorming van migranten	41
2.4 Commentaar	57
3 PERSPECTIEVEN IN DE NEOMARXISTISCHE BESCHOUWINGSWIJZE	59
3.1 Een categorische afwijzing	60
3.2 Varianten	69
3.3 Verdelingsprocessen en de constructie van probleem- groepen	80
4 DE SOCIALE CONSTRUCTIE VAN 'MINDERHEDEN'	99
4.1 Racialisering?	100
4.2 Minorisering	106
5 DE HISTORISCHE ONTWIKKELING VAN (ETNISCHE) MINORISERING	131
5.1 De strijd tegen 'onmaatschappelijkheid'	132
5.2 De gedwongen assimilatie van Indische Nederlanders	145

5.3	De hulp en bijstand aan 'gastarbeiders'	149
5.4	De 'geleide integratie' van 'etnische minderheden'	159
6	CASUS: MIGRANTEN IN OUDERCOMMISSIES EN DE POLITIEKE STRIJD ROND 'ZWARTE' EN 'WITTE' SCHOLEN	177
6.1	Inleiding	177
6.2	De problematisering van migranten in het onderwijs	186
6.3	Ouderparticipatie in het onderwijs	189
6.4	Politieke actie tegen de aanwezigheid van 'etnische minderheden'	201
6.5	Conclusie	232
7	CONCLUSIE	239
	LITERATUUR	247
	SUMMARY	275
	CURRICULUM VITAE	280

VOORWOORD

Alweer enige jaren geleden, het was januari 1980, zette ik mijn eerste schreden op het pad van het sociaal-wetenschappelijke onderzoek. In Rotterdam hadden niet-Nederlandse ingezetenen namelijk voor het eerst in Nederland het recht gekregen om deel te nemen aan verkiezingen voor deelgemeenteraden. Ik nam toen de unieke gelegenheid te baat om de deelname van Turken en Marokkanen te onderzoeken. Het proces van machtsvorming van migranten ben ik als professionele cultureel antropoloog bijeen volgen. Nu - na anderhalf decennium van vooral beschrijvend onderzoek - is de tijd gekomen om theoretisch rekenschap te geven van mijn bevindingen. Het resultaat ligt voor u.

Ik kan niet precies nagaan wie of wat van doorslaggevende invloed is geweest op mijn wetenschappelijke vorming. Maar het lijkt geen twijfel dat Frank Bovenkerk van de Utrechtse universiteit er iets mee te maken heeft. Ik prijs mij gelukkig in de gelegenheid geweest te zijn om nauw samen te werken met iemand van zo'n formaat en zo'n aanstekelijke enthousiasme voor het vak. Een andere collega van het vroegtijdig gestorven Utrechtse Centrum voor Studies van de Multi-Etnische Samenleving (SMES), John Schuster, heeft er ook mee van doen. Onze gesprekken, die ik mij met plezier herinner, gingen nu eens over ingewikkelde zaken als het 'accumulatieproces', dan weer over minder diepzinnige onderwerpen. En ook de rusteloos reizende Robert Miles van de *Research Unit for Migration and Racism* van de Universiteit van Glasgow heeft ermee te maken. Met hem wisselde ik op de meest vreemde plaatsen van de wereld van gedachte over ... tja, waar niet over.

Onder de vele mensen die op enigerlei wijze een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van dit boek, zijn Harry Hoetink, Kees Groenendijk, Rinus Penninx en Kees Schuyt. Het manuscript heb ik verder voorgelegd aan Frank Buijs en Joop Teunissen. Zij voorzagen het van hun scherpzinnige commentaar. Gedurende mijn veldwerk hebben talrijke mensen mij erg geholpen, door informatie te verschaffen of op andere manieren. Sommigen waren zelfs bereid delen van het manuscript minutieus te commentariëren. Ik ben allen zeer erkentelijk.

De medewerkers van het Instituut voor Rechtssociologie van de Katholieke Universiteit Nijmegen, waar ik vertoefde ten tijde van de afronding van dit boek, ben ik dankbaar voor hun clementie voor mijn geestelijke en niet zelden ook lijfelijk afwezigheid gedurende de afronding van dit boek.

Mijn oriëntatie op het internationale wetenschappelijke debat is mede tot stand gekomen door studiereizen naar de Verenigde Staten en Engeland en een *visitorship* aan de Research Unit for Migration and Racism in Glasgow, Schotland. Hiervoor verkreeg ik financiële steun van de NWO (v/h Nederlandse Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek) en de British Council. Voorts stelde de UNESCO mij in de gelegenheid mijn gezichtspunten voor te leggen op een *experts meeting* georganiseerd door de University of the West Indies, St. Augustine, Trinidad and Tobago.

Zeer veel dank, tenslotte, ben ik verschuldigd aan de vier mensen die mij het meest lief zijn. Dat zijn mijn ouders, die mij van jongs af aan en zonder aflat hebben aangespoord tot iets dat voor henzelf altijd onbereikbaar bleef: doorleren. En dat zijn mijn levensgezellen Marlein Van Luyk en Wiesje Rath, die mij er steeds weer

aan herinnerden, nu en dan op luide toon, dat het leven zo ontzettend veel meer inhoudt dan sociale wetenschappen alleen. Zonder aarzeling draag ik aan hen dit boek op.

Rotterdam, juni 1991

Jan Rath